

היום נלמד בעזרת ה':

## קידושין דף י

**איבעיא להו תחילת ביאה קונה:** המקדש בביאה, האם תחילת הביאה עושה את הקנין או סוף הביאה. הנפקא מינה: א. אם באמצע הביאה היא פשטה ידה וקיבלה קידושין מאדם אחר - אם סוף הביאה קונה נמצא שהיא עדין לא התקדשה לראשון והיא מתקדשת לשני. ב. האם כהן גדול מותר לקדש בביאה - אם סוף ביאה קונה נמצא שכאשר הוא קונה אותה היא כבר בעולה, ואסור לכהן גדול לקדש בעולה אלא רק בתולה.

\*

**איבעיא להו ביאה נישואין עושה:** המקדש בביאה, האם הביאה עושה רק אירוסין או שהיא כבר עושה נישואין?

**נפקא מינה:** ארוסה - בעלה אינו יורש אותה, ואם מתה אינו מיטמא לה (אם הוא כהן), ולא מיפר את נדריה לבדו בלי שותפות עם האב.

**ת"ש האב זכאי בבתו:** הכח נתון בידיו לקדש אותה בכסף, שטר, ביאה. **ומקבל את גיטה:** אם היא התגרשה מהאירוסין כשהיא עדיין נערה. **ואינו אוכל פירות בחייה:** אם מת הסבא שלה מצד האמא והיא ירשה את הקרקע שלו, האבא לא מקבל את הפירות של הקרקע. אבל אם היא נישאת הבעל עדיף על האבא בכך שהוא אוכל את הפירות של הקרקע שהיא יורשת.

**קתני ביאה וקתני נישאת:** בתחילה כתוב שהאבא זכאי בקידושיה בביאה, ולאחר מכן כתוב שאם נישאת וכו' - מוכח שביאה לא עושה נישואין, כי אם כן לא שייך שהיא תינשא לאחריה!

הגמרא דוחה: 'נישאת' הולך על קידושי כסף ושטר, ולא על ביאה.

**בת שלוש שנים ויום אחד:** פחות מגיל זה אי אפשר לעשות בה ביאה (והרי זה כנותן אצבע בעין). מגיל זה ואילך יכול האב לקדש אותה על ידי שמוסר אותה לביאה.

ומגיל זה אם היתה נשואה ומת בעלה בלא בנים, ואחיו היבם בא עליה - הוא קנה אותה בביאה, ואם הוא רוצה לגרשה היא צריכה גט.

ואם השיאה אביה ובא עליה אדם זר - הוא חייב עליה משום אשת איש.

ואם היא נידה, היא מטמאה את הבעל אותה בטומאת זיבה - שיטמא משכב ומושב כ'עליונו של זכ' (כדלהלן). אמנם קודם לגיל זה אינה מטמאה את בועלה בטומאה זו, כי לא שייכת בה 'ביאה', והנוגע בה נעשה 'ראשון לטומאה' בלבד.

להבנת הענין נקדים מספר הקדמות:

א. נידה מטמאת 'משכב ומושב' שאם ישבה או שכבה על עשר מזרונים כולם נטמאים להיות 'אב הטומאה' לטמא אדם וכלים הנוגעים בהם.

ב. בנוסף נידה מטמאת גם את הבגד העליון שעליה, ואפילו עשר בגדים זה על זה - כולם נטמאים להיות 'ראשון לטומאה' לטמא אוכלים ומשקים.

ג. הבעל נידה נעשה טמא כמותה לטמא משכב ומושב, אמנם הוא מטמא אותם רק בדרגת 'ראשון לטומאה' כמו הבגד שעל הנידה, ולא כמו באב הטומאה כמו הבגד שתחתיה. וזו כוונת המשנה שהנידה מטמאה את בועלה 'לטמא משכב תחתון כעליון', דהיינו הוא מטמא משכב ומושב בטומאת הבגד העליון שמעל הנידה.

**ואם נישאת לכהן אוכלת בתרומה:** אם היא נכנסה לחופה ובעלה כהן היא אוכלת בתרומה.

**והיא פטורה:** בגלל שקטנה אינה בת עונשין.

**קתני ביאה וקתני נישאת:** בתחילת המשנה כתוב שהיא 'מתקדשת בביאה' ואחר כך כתוב 'ואם נישאת לכהן' - מוכח שהביאה עושה רק אירוסין ולא נישואין!

**דחיה: הכי קאמר:** באמת המשנה מדברת על ביאה בלבד בלא חופה לאחר מכן, וכוונת המשנה 'ואם נישאת' - על ידי הביאה האמורה - לכהן, אוכלת בתרומה.

## ת"ש וכבר שלח יוחנן בן בג בג וכו'.

**אי אתה יודע ומה שפחה כנענית:** האם אתה לא יודע שיש קל וחומר?

כהן שבא על שפחה כנענית בלא שקנה אותה קודם לכן בכסף - אינה אוכלת בתרומה, משום שהביאה לא קונה אותה לעבדות (כי בפסוק נאמר שדוקא 'קנין כספו' אוכל), ומאידך היא גם לא מתקדשת בביאה הזו בגלל שגויה היא 'עם הדומה לחמור' וחמורה לא יכולה להתקדש.

**הקל וחומר:** אם שפחה שביאה לא מאכילה אותה בתרומה, בכל אופן קנין כסף שקונה אותה הכהן מאכיל אותה. ודאי שישראלית שביאה של הכהן תאכיל אותה בתרומה, שגם קידושי כסף יאכילו אותה (כלומר בעודה ארוסה). ממשיך רבי יהודה בן בתירא ואומר: כך אני אומר מעיקר הדין, אבל מה אעשה שחכמים גזרו שארוסה לא תאכל בתרומה עד שתיכנס לחופה (וטעם הגזירה להלן).

**היכי דמי:** הגמרא מבארת את הקל וחומר. אם מדובר בביאה שנעשתה לאחריה חופה, וכן בכסף שנעשה לאחריו חופה - הרי בשניהם היא אוכלת בתרומה.

ואם מדובר בביאה עם חופה, וכסף בלא חופה - איך שייך לעשות קל וחומר? הרי בביאה יש שני דברים ובכסף רק דבר אחד.

אלא בהכרח מדובר שהביאה נעשתה בלא חופה, וגם הכסף נעשה בלא חופה. עכשיו, אם נאמר שביאה עושה נישואין - מובן הקל וחומר, כי בביאה פשוט לנו שאוכלת בתרומה שהרי היא עושה נישואין, ואנו לומדים קידושי כסף ממנה. אבל אם ביאה עושה רק אירוסין - מדוע פשוט לנו שביאה מאכילה בתרומה, ואילו בכסף אנו מסתפקים?

**דחיה: אמר רב נחמן בר יצחק:** מדובר בביאה עם חופה וכסף בלי חופה, ולכן אין ראייה שביאה עושה נישואין. ומה שהקשינו אם כן איך יש קל וחומר? התשובה היא שהקל וחומר הוא כך: אם שפחה שעשה בה הכהן ביאה אפילו עם חופה - אינה אוכלת בתרומה (כי כאמור היא לא יכולה להתקדש לאישות, ומאידך הוא לא עשה בה קנין עבדות), ובכל אופן אם יקנה אותה בכסף היא תאכל בתרומה. ודאי שישראלית שביאה עם חופה מאכילה אותה תרומה, ודאי שכסף בלא חופה יאכיל אותה (דהיינו בעודה ארוסה). אבל מה אעשה וכו'.

**משום דעולא:** הגמרא מבארת שהסיבה שחכמים גזרו שארוסה לא תאכל - כפי שאמר עולא: שמא תשקה מהתרומה לאחיה ואחיותיה הגרים עימה בבית אביה בעודה ארוסה.

**ובן בג בג:** החולק וסובר שארוסה לא אוכלת בתרומה - סובר שאין קל וחומר משפחה כנענית. משום שבשפחה הקנין כסף קונה את כולה לכהן, אבל בבית ישראל הקנין כסף לא קונה את כולה כי עדיין הוא לא יורש אותה ולא מיטמא לה עד שתיכנס לחופה.

**רבינא אמר:** בן בג בג לא הקשה לרבי יהודה בן בתירא מדוע ארוסה אוכלת בתרומה מדאורייתא, שכן היה פשוט לו שבין ביאה לבד ובין כסף לבד מאכילים אותה בתרומה. השאלה שלו היתה איך רבי יהודה בן בתירא סובר שמדרבנן אין חשש משום 'סימפון' - שמא כשתכנס לחופה ימצא בה הבעל מום ויתברר שקידושיה היו בטעות ונמצא למפרע שאכלה תרומה באיסור. (אמנם יש חשש שמא תשקה לאחיה ואחיותיה וזו הסיבה שהיא לא אוכלת בתרומה לדעת רבי יהודה בן בתירא כדלהלן). מדוע אין חשש של סימפון?

ועל כך שלח לו רבי יהודה בן בתירא שיש קל וחומר משפחה: אם שפחה שביאה לא מאכילה אותה בתרומה, בכל אופן קנין כסף מאכיל אותה, ולא חוששים שמא ימצא בה האדון סימפון ויתבטל הקנין ונמצא שאכלה תרומה באיסור. ודאי שבת ישראל שביאה מאכילה אותה - כי כל החשש הוא קודם הנשואין אבל לאחר הנישואין לא חוששים לסימפון כי ודאי הוא כבר בדק וידע שיש בה מום והסכים לכך - ודאי שקידושי כסף יאכילו אותה ולא חוששים לסימפון. אבל מה אעשה שחכמים גזרו שלא תאכל משום דברי עולא שמא תשקה לאחיה ולאחיותיה.

**ובן בג בג:** הסובר שארוסה אינה אוכלת בתרומה משום סימפון - סובר שאין קל וחומר משפחה. משום שבעבד אין חשש סימפון. כי מום הנראה מבחוץ - האדון כבר ראה והסכים לקנותו, ואילו מום שאינו נראה - לא אכפת לו לאדון, העיקר שיעשה העבד את מלאכתו.

**קוביוסטוס (= גונב נפשות):** גם אם לבסוף יתברר לכהן שהעבד שהוא קנה הוא 'גנב' או 'גונב נפשות', אין המקח בטל, משום שסתם עבדים גנבים הן.

**לסטים מזוין או מוכתב למלכות (= העבד חטא למלך והוצא עליו גזר דין מוות):**  
אין לחשוש לכך כי לדברים אלו יש 'קול'. ואם הקונה שמע על כך ולא חשש,  
בהכרח שהוא הסכים לקנייה גם באופן זה.

**מכדי בין למר:** הרי בין לרבי יהודה בן בתירה שאינה אוכלת משום שמא תשקה  
לאחיה, ובין לבן בג בג שאינה אוכלת משום סימפון - סוף כל סוף אינה אוכלת,  
ומה הנפקא מינה ביניהם?

**קבל, מסר והלך:** א. במקרה שקיבל עליו הבעל את המומין אם ימצא אותם - שאז  
אין כבר חשש של סימפון אבל עדיין יש חשש שמא תשקה לאחיה. ב. מסר האב  
את ביתו לשלוחי הבעל לחופה, או שהלכו שלוחי האב עם הבת יחד עם שלוחי  
הבעל לחופה - שאז עדיין יש לחשוש לסימפון אבל כבר אין לחשוש שמא תשקה  
לאחיה ואחיותיה.

\*